

Strategic Policy of Identity Components of Ahvaz City

Sadegh Sadeghi

Assistant Prof., Department of Urban Planning, Shushtar Branch, Islamic Azad University, Shushtar, Iran. E-mail: sadeghi2105@yahoo.com

Abstract

The purpose of this research is strategic policy making of the identity components of Ahvaz city, so that after knowing and knowing about it, it can help to improve the quality of urban life by creating a context for planning and designing the desired environment. The current research is applied in terms of purpose and in terms of the type of data it is a mixed method (qualitative and quantitative), with an exploratory approach in the way of description and analysis through the review and analysis of selected documents and texts related to the topic and using the survey method with interest. The interview tool was taken, and the SWOT technique was used to analyze the data. The findings of the research show that despite the existence of strong identity components in three dimensions, natural, artificial and human, the city of Ahvaz has so far its identity and identity features, especially those features that are in competitive identity. place has been unknown; This reason has caused programs and plans in the fields of urban planning and architecture to be compiled and implemented without considering the identity characteristics of the city. The results of interviews and analysis of identity indicators related to contextual, functional, morphological, space and visual (view) qualities with the help of swot technique showed; It is necessary to benefit from the identity characteristics of the city and improve the environmental qualities; In formulating and implementing future plans and plans, he used optimal strategies, respectively, aggressive, competitive, conservative and competitive.

Keywords: SWOT techniques, Policy making, urban identity, physical-spatial identity, place identity.

Citation: Sadeghi, Sadegh (2023). Strategic Policy of Identity Components of Ahvaz City. *Urban and Regional Policy*, 2(2), 80-100.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

سیاست‌گذاری راهبردی مؤلفه‌های هویتی شهر اهواز

صادق صادقی

استادیار، گروه شهرسازی، واحد شوشتر، دانشگاه آزاد اسلامی، شوشتر، ایران. رایانامه: sadeghi2105@yahoo.com

چکیده

هدف این پژوهش سیاست‌گذاری راهبردی مؤلفه‌های هویتی شهر اهواز است تا پس از شناخت و اطلاع از چگونگی آن بتوان، از طریق ایجاد زمینه برای برنامه‌ریزی و طراحی محیط مطلوب به ارتقای کیفیت زیست شهری کمک نمود. تحقیق حاضر از لحاظ هدف کاربردی و از نظر نوع داده‌ها روش ترکیبی (کیفی و کمی) بوده، که با رویکرد اکتشافی به شیوه توصیف و تحلیل از طریق بررسی و تحلیل اسناد و متون برگزیده مرتبط با موضوع و استفاده از شیوه پیمایشی با بهره‌گیری از ابزار مصاحبه، و جهت تحلیل داده‌ها از تکنیک SWOT استفاده شده‌است. یافته‌های پژوهش بیانگر این است که شهر اهواز علی‌رغم وجود مؤلفه‌های هویتی قوی در ابعاد سه‌گانه، طبیعی، مصنوع و انسانی، تاکنون هویت و ویژگی‌های هویتی آن خصوصاً، آن ویژگی‌هایی که در هویت رقابتی جای می‌گیرند ناشناخته بوده‌است؛ همین علت موجب شده تا، برنامه‌ها و طرح‌ها در حوزه‌های، شهرسازی و معماری، غالباً بدون توجه به ویژگی‌های هویتی شهر تدوین و اجرا شوند. نتایج حاصل از مصاحبه و تحلیل نمایانگرهای هویتی مرتبط با کیفیت‌های زمینه‌ای، کارکردی، ریخت‌شناسی، فضا و بصری (منظر) به کمک تکنیک SWOT نشان داد؛ جهت بهره‌مندی از ویژگی‌های هویتی شهر و ارتقای کیفیت‌های محیطی لازم است؛ در تدوین و اجرای برنامه‌ها و طرح‌های آینده، از استراتژی‌های بهینه به ترتیب، تهاجمی، رقابتی، محافظه کارانه و رقابتی استفاده نمود.

کلیدواژه‌ها: تکنیک SWOT، سیاست‌گذاری، هویت شهری، هویت کالبدی-فضایی، هویت مکان.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

استناد: صادقی، صادق (۱۴۰۲). سیاست‌گذاری راهبردی مؤلفه‌های هویتی شهر اهواز. *سیاست‌گذاری شهری و منطقه‌ای*، ۲(۲)، ۸۰-۱۰۰.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۱/۰۲

تاریخ ویرایش: ۱۴۰۲/۰۳/۰۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۵/۰۷

تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۰۵/۲۵

سیاست‌گذاری شهری و منطقه‌ای، ۱۴۰۲، دوره ۲، شماره ۲، صص. ۸۰-۱۰۰

نوع مقاله: مروری

ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز

© نویسندگان

مقدمه

مقوله هویت بطور عام و هویت شهری بطور خاص از جمله مقولاتی است که به جهت نقشی که در شناخت افراد، اشیاء، اجتماعات و مکان‌ها دارد حائز اهمیت فراوان است. «امروزه محیط‌های شهری، تصنعی و به دور از هویت انسانی ارزیابی می‌شوند. شهرها بر اساس هنجارهای ساختگی و نه بر مبنای خواسته‌ها و ارزش‌های مردمی شکل می‌گیرند» (حیبی، ۱۳۷۹: ۲۳). شکل‌گیری شهرها بر پایه تقلیدهای بدون اندیشه از الگوهای مدرن، بدون توجه به ارزش‌های اصیل و هویت بومی خود باعث کاهش دلبستگی ساکنین به شهر، عدم تعلق خاطر آنها، و موجب گسسته شدن زندگی اجتماعی شهری شده‌است. در این راستا شهر اهواز (شهر مورد مطالعه)، بی شک از جمله شهرهایی بوده که همیشه با درگیری در برنامه‌ریزی‌های کوتاه مدت علاوه بر تقابل‌های متفاوت سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اجرایی آن در یک زمان، دچار تغییرات عمده‌ای در گذار نسل‌ها و سال‌های متمادی نیز شده‌است. به گونه‌ای که در محاورات عامیانه «بی هویت» خوانده می‌شود. در شهر عناصر چندانی که یادآور، مفهوم "اهوازی" بودن را در خود داشته باشد، وجود ندارد. این موضوع می‌تواند در درازمدت، هویت شهر را مورد دستخوش قرار داده، و در یک فرآیند تبادلی و واکنش‌های دوسویه، شهروند اهوازی را نیز از تعریف اهوازی بودن، فارغ نماید. که این خود به این دلیل است که، امروزه هویت شهری میان الگوها و ایده‌های مدرن غربی و غیربومی رنگ و جایگاه خود را از دست داده‌است. از این رو هدف پژوهش حاضر بازنمایی و ارزیابی مؤلفه‌های هویت کالبدی- فضایی و از طرفی دستیابی به راهبردهای بهینه منطبق با کیفیت‌های زمینهای، کارکردی، ریخت‌شناسی و بصری شهر اهواز، می‌باشد؛ تا پس از شناخت و اطلاع از چگونگی آن بتوان، از طریق ایجاد زمینه برای برنامه‌ریزی و طراحی محیط مطلوب به تقویت کیفیت زیست شهری کمک نمود.

اینکه مؤلفه‌های سازمان‌دهنده هویت کالبدی- فضایی شهر اهواز کدامند؟ و با بهره‌گیری از چه راهبردهایی می‌توان زمینه مناسب برای برنامه‌ریزی و طراحی محیط مطلوب و تقویت کیفیت زیست شهری، شهر اهواز کمک نمود؟ پرسش‌هایی است که این پژوهش سعی دارد بدان پاسخ دهد.

پیشینه تحقیق

با مراجعه به اسناد مدارک مرتبط با موضوع پژوهش این نتیجه دریافت شد، که پژوهش‌های متعددی در قالب کتاب، طرح پژوهشی، مقاله و... صورت گرفته، ولی از آنجاییکه امکان ذکر همه آنان مقدور نمی‌باشد. لذا به صورت خلاصه به ذکر آن دسته از سوابق که با موضوع ارتباط نزدیک‌تری داشته و از طرفی، در مآخذ سایر پژوهش‌ها دارای بیشترین استناد بوده، می‌پردازیم:

سوریانا آیدا^۱، در مقاله ای تحت عنوان " ارزیابی از احساس هویت ساکنان در شهر جدید پوتراجایا (مالزی) " ^۲ به دنبال کشف ارتباط بین عناصر و ویژگی‌های ساخته شده شهر جدید با هویت ساکنان آن بوده‌اند. از نظر دانشپور (۱۳۷۹)، هویت مستقیماً به موضوع هویت مکانی و برداشت افراد از چنین هویتی مربوط می‌شود. میر مقتدایی (۱۳۸۴) در پژوهشی تحت عنوان معیارهای شناخت و ارزیابی هویت کالبدی شهر، بر سه معیار: تمایز از غیر و تشابه آن با خودی،

حفظ تداوم در عین تحول و حفظ وحدت در عین کثرت جهت ارزیابی کالبدی شهرها تأکید دارد. نقی زاده (۱۳۹۱) نیز در کتاب *ادراک زیبایی و هویت شهر در پرتو تفکر اسلامی* به بحث هویت در شهر و رابطه آن با زیبایی شناختی پرداخته است.

پژوهش انجام شده توسط بهزاد فر، در زمینه هویت شهر تهران که به انتشار کتابی با عنوان *هویت شهر، نگاهی به هویت شهر تهران* در سال ۱۳۸۶ انجامید، معتقد است، هویت شهرها وابسته به سه عامل انسانی، طبیعی و مصنوع است. که این عوامل در صورتی می‌تواند منجر به هویت بخشی گردد که توسط انسان درک گردد. سپس هویت فضا را در ارتباط با انسان شامل دو بخش هویت مکان و هویت مکانی می‌داند. وارثی، در مقاله ای تحت عنوان «بررسی و تحلیل مؤلفه‌های هویت شهری و رابطه آن با میزان تعلق مکانی ساکنین شهرهای جدید»، هویت شهرهای جدید را به مثابه مهم‌ترین مسأله این گونه از شهرها، با نمونه مطالعه گلپه‌ار مورد بررسی قرار داده است. حبیب (۱۳۹۰) در پژوهشی تحت عنوان «پرسیمان تبعی در گفتمان کالبد شهر و هویت» به این پرسش می‌پردازد که آیا هویت شهر تابع کالبد است یا کالبد تابع هویت شهر. نتایج این پژوهش نشان از آن دارد که هویت شهر حالتی ذاتی و درو ندادی دارد که بر کالبد شهر تأثیر می‌گذارد، بنابراین سیمای کالبدی شهرهای وابسته به یک فرهنگ و جهان بینی خاص را از فرهنگ و ساختار اجتماعی دیگر متمایز می‌کند. خطیبی (۱۳۹۱)، در پژوهشی تحت عنوان «تأثیر متقابل الگوهای رفتاری در احیای هویت محیط شهر» را با تمرکز بر شناسایی و تشخیص هویت گذشته شهرها و بررسی مؤلفه‌های هویتی انجام داده تا با مداخله طراحانه بتوان به احیای هویت پیشین آنها دست یافت.

پژوهش دیگری تحت عنوان *شناخت هویت کالبدی و فضایی بافت تاریخی شهرها مطالعه موردی محله فهادان شهر یزد توسط محمدی انجام گرفته است*؛ به این نتیجه رسیده است که با شناخت کیفیت‌های عینی، ذهنی و عملکردی و مکان یابی مسیرهای گردشگری در سطح محله می‌توان به ارتقای حضور پذیری فضا کمک نمود. قطب آبادی (۱۳۹۳) در پژوهشی تحت عنوان «شناسایی نقش مؤلفه‌های طبیعی در ایجاد هویت شهری، نمونه موردی: شهر بابک» به این نتیجه می‌رسد که مؤلفه‌های طبیعی در ایجاد هویت شهری مؤثر بوده و مهم‌ترین عوامل طبیعی تأثیرگذار از نظر شهروندان شهر بابک روستای توریستی میمند، معادن مس و فیروزه ارزیابی شده است.

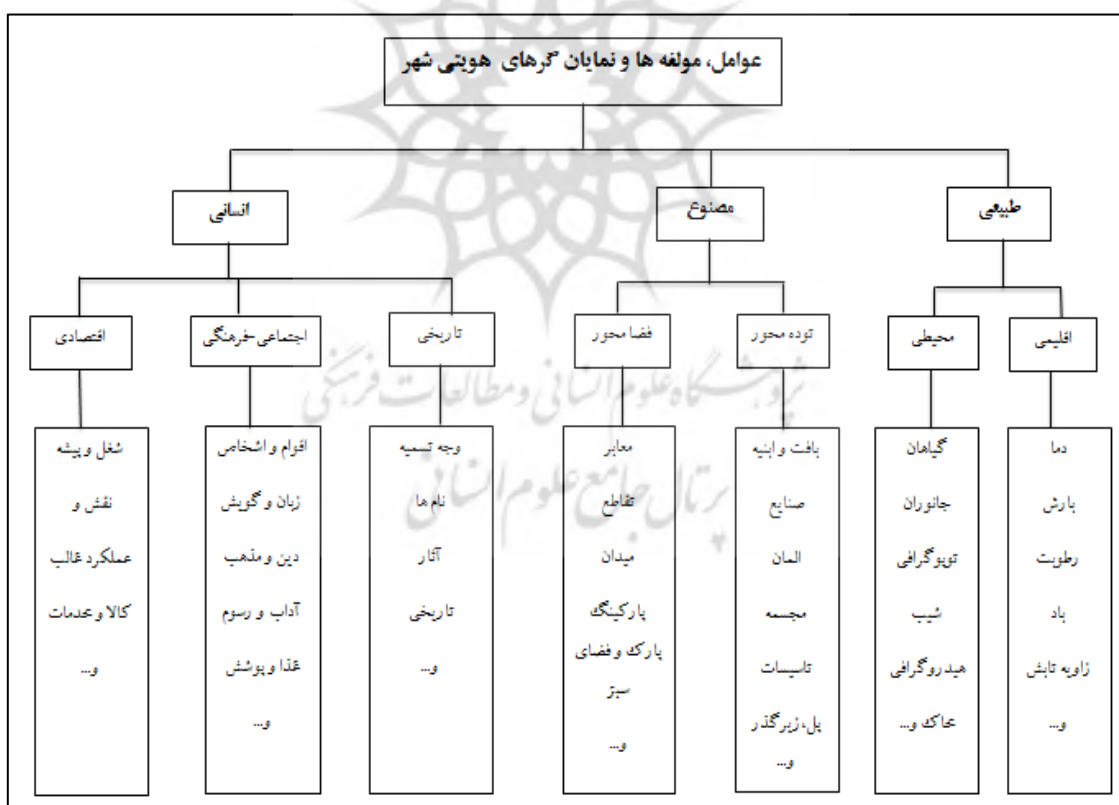
نصر (۱۳۹۱)، در کتاب «هویت کالبدی شهر - مفاهیم و نظریات» توجه به مفهوم هویت را نه فقط به‌عنوان یک هنجار، بلکه راهگشای بسیاری از مسائل شکل شهرهای امروز می‌داند. همچنین از همین مولف مقاله ای تحت عنوان "جایگاه «نشانه‌های شهری» در واکاوی مؤلفه‌های «هویت» و «فرهنگ» در سیمای شهر ایرانی مطالعه موردی: بررسی سیمای شهر شیراز" در فصلنامه هویت شهر، به چاپ رسیده است. مقاله حاضر به تبیین مؤلفه‌های هویتی می‌پردازد که از لحاظ فرهنگی می‌توانند بر منظر و سیمای شهر تأثیرگذار باشند.

هویت شهری، مانند هر پدیدار ذهنی - عینی، بر معرفت پیشین مبتنی است که در بستر زمانی تغییراتی را پذیرا می‌شود. در نتیجه، امری نسبی و متغیر در زمان و مکان است (سفر دوست، ۱۳۸۵). هویت شهر حاصل تعامل میان فضا و مکان شهری است. در این تعامل انسان به فضا مکان‌های شهری معنایی خاص می‌بخشد. هویت شهری ترکیبی از زمان و مکان است. مکان جایی است که در آن هویت تجسم یافته و زمان، ظرفیتی است ذهنی که در انسان می‌نشیند و خاطره

انگیزی و خاطرات فردی و جمعی را شکل می‌دهد. هویت شهری چپستی ما را درون مختصات مکانی فضایی شهری ترسیم می‌کند. با مفهوم حس مکان، رابطه تنگاتنگی دارد به طوری که هر دو را می‌توان یکی پنداشت. می‌توان آن را عارضه ای ذهنی، حسی و معنوی دانست که از طریق ساختار نمادین محیط شهری در معنای وسیع آن شکل می‌گیرد (حسینی، ۱۳۹۰: ۴۸-۴۹).

در این زمینه بهزادفر، هویت شهرها وابسته به سه عامل انسانی، طبیعی و مصنوع می‌داند. وی نیز معتقد است این عوامل در صورتی می‌تواند منجر به هویت بخشی گردد که توسط انسان درک گردد (بهزادفر، ۱۳۹۰: ۵۹). همچنین ایشان بر این باورند؛ که مهم‌ترین مسأله شناخت هویت شهرها، نداشتن ابزار شناخت است؛ که به طور بنیادی از درک غلط مفهوم هویت نشأت می‌گیرد (بهزادفر، ۱۳۹۰: ۵۲).

نقی‌زاده (۱۳۹۱)، عوامل و عناصر هویتی را در دو دسته شکلی، محتوایی تقسیم بندی نموده، و هفت مرتبه هویتی شامل، تاریخی، فرهنگی، عملکردی، کالبدی، طبیعی، دینی و انسانی را برای شهر قائل می‌گردد. شکل ۱ نشان دهنده روابط بین عوامل، مؤلفه‌ها و نمایانگرهای موثر در هویت شهر بر اساس برداشتی از دسته بندی مطرح شده در این ارتباط می‌باشد.

شکل ۱. مدل مفهومی عوامل، شاخص‌ها و مؤلفه‌ها موثر در هویت شهر

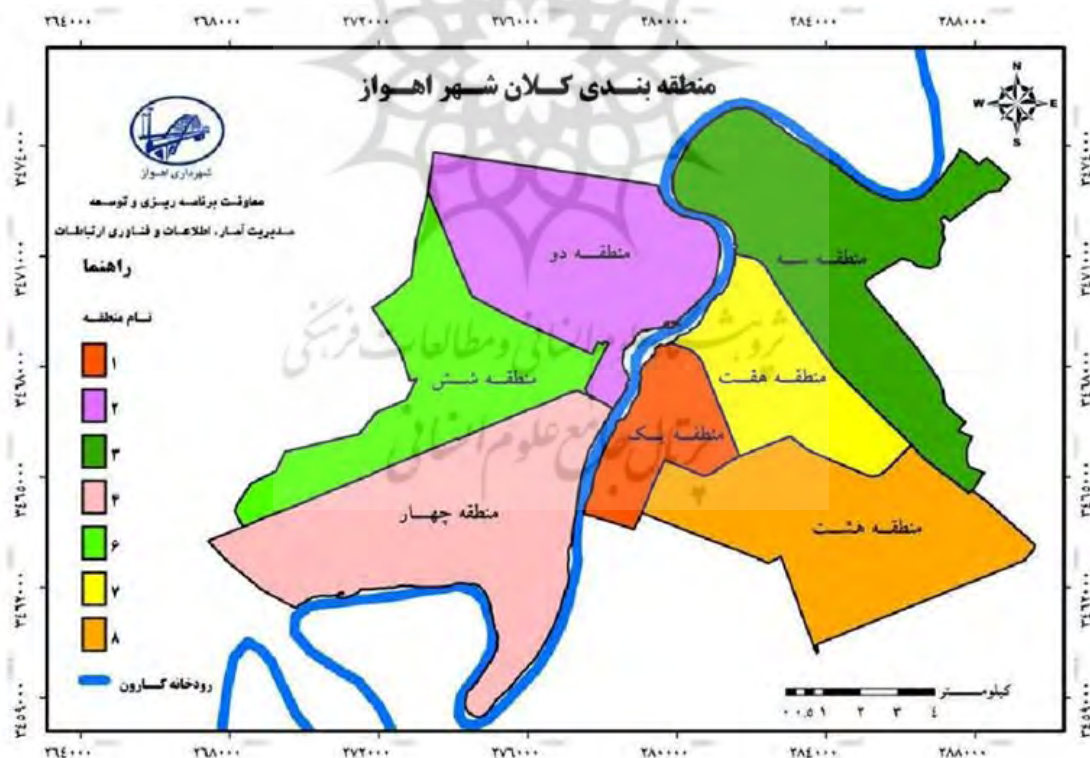
منبع: بهزادفر، ۱۳۹۵

روش تحقیق

روش انجام این پژوهش ترکیبی (کیفی - کمی) و مبتنی بر توصیف و تحلیل می‌باشد. فرآیند تحقیق به این صورت است؛ که ابتدا از طریق بررسی متون و اسناد، مولفه‌های هویتی راه، از آراء و نظریات اندیشمندان مختلف استخراج، سپس نمایانگرهای مرتبط با هویت کالبدی - فضایی شهر شناسایی و در نهایت از طریق مصاحبه و با بهره‌گیری از مدل تحلیلی سوات (SWOT) به ارزیابی مؤلفه‌های هویتی مرتبط با پژوهش پرداخته، و در نهایت راهبردهای مناسب جهت تحقق اهداف انتخاب خواهند شد.

قلمرو تحقیق

محدوده مورد مطالعه، شهر اهواز مرکز استان خوزستان و بزرگ‌ترین شهر در جنوب غربی کشور، دارای اقلیم گرم و خشک و در موقعیت جغرافیایی ۳۱ درجه و ۲۰ دقیقه عرض شمالی و ۴۸ درجه و ۴۰ دقیقه طول شرقی، در بخش جلگه‌ای خوزستان و با ارتفاع ۱۸ متر از سطح دریا واقع شده‌است. از مهم‌ترین ویژگی‌های کالبدی شهر اهواز گستردگی (حدود ۲۱ هزار هکتار وسعت)، عبور رودخانه کارون از میانه شهر، وجود مراکز صنعتی به‌ویژه مراکز مربوط به صنایع نفت، گاز و فولاد، همچنین وجود مناطق حاشیه نشین شهر است. شهر اهواز دارای ۸ منطقه (شکل ۲) و جمعیت شهر اهواز مطابق سرشماری کشور در سال ۱۳۹۵، ۱،۳۰۲،۰۰۰ نفر اعلام شده است.

شکل ۲. محدوده مناطق شهر اهواز

(آمارنامه شهرداری اهواز، ۱۳۹۵)

مفاهیم و مبانی نظری تحقیق

الف) هویت

هویت از جمله واژگانی است که ابعاد و جنبه‌های مختلف را در بر گرفته، و به زعم اکثر اندیشمندان، هویت یکی از پیچیده‌ترین و بحث‌انگیزترین مباحث نظری را شامل می‌شود. با بررسی مقایسه‌ای و تطبیق تعاریف و معانی واژه هویت در فرهنگ لغات مختلف (جدول ۱) به مفاهیمی نظیر: تشخیص، شخصیت، حقیقت جزئی، تشابه مطلق، تفاوت، چیستی، کسیتی و ... دست خواهیم یافت. که بیانگر این است که هویت فقط یک صفت نبوده بلکه مفاهیمی به مراتب گسترده و چند وجهی را در بر می‌گیرد. که با معرفی ویژگی‌های معنوی، در کالبد تجلی می‌یابد.

جدول ۱. تعاریف و معانی هویت در فرهنگ لغات

فرهنگ	تعریف هویت
دهخدا	هویت عبارتست از تشخیص که گاه بر وجود خارجی اطلاق می‌شود و گاه بر ماهیت با تشخیص که عبارت از حقیقت جزئی است. هویت مرتبه ذات ناب را گویند و مرتبه احدیت و لاهوت اشارت است از آن
معین	هویت عبارت است از حقیقت جزئی، یعنی هرگاه ماهیت با تشخیص لحاظ شود، و گاه به معنای وجود خارجی است و مراد تشخیص است و هویت گاه بالذات و گاه بالعرض است
منطق	در فرهنگ منطق: هویت، ماهیت متشخص متعین جزئی که در خارج موجود است (Nasr and Majdi, 2012).
علوم انسانی	در فرهنگ علوم انسانی: هویت، چیستی، کسیتی؛ همانی، همانستی؛ هویت فردی، فردیت (Nasr and Majdi, 2012).
اکسفورد	در فرهنگ لغات انگلیسی اکسفورد لفظ identity از واژه لاتین identitas ریشه گرفته است. این واژه دارای دو معنای اصلی و متمایز، «تشابه مطلق» و «تفاوت» می‌باشد
لانگمن	در فرهنگ لغات لانگمن، هویت، شناخت دقیق ظاهری میان دو چیز معرفی شده است (Jenkins, 2002, 5).

ب) عناصر شکل دهنده هویت

نظریات متعددی در خصوص هویت مکان توسط اندیشمندان حوزه‌های مختلف مطرح شده است؛ برای مثال، از نظر هریسن و دوریش، مکان فضایی است که برای فرد یا گروهی از مردم واجد معنی باشد. این تعریف به صورت «مکان = فضا + معنی» بیان می‌شود (Harrison and Durish, 1996).

از اینرو مکان به دلیل محوری که در جهان اجتماعی دارد از اهمیت خاصی برخوردار است و در حقیقت به فضایی اطلاق می‌شود که در آن انسان با محیط پیرامونش دارای تعامل معنادار باشد (Sampson and Goodrich, 2009). آنچه از بررسی آراء و نظرات صاحب نظران (جدول شماره ۲) دریافت می‌گردد. بیانگر این است که، عوامل فیزیکی، فعالیت‌ها و معانی، سه عامل اصلی تشکیل دهنده هویت مکان‌ها می‌باشند؛ به زعم ارباب (۱۳۹۴) هویت مکان به‌عنوان مفهومی تعاملی، محصول ارتباط متقابل و مستمر میان عینیت و ذهنیت، ظرف و مظلوف، زمینه و محتوا، ابعاد فیزیکی و اجتماعی و در نتیجه مکان و شخص است.

جدول ۲. استنتاج مؤلفه‌های هویتی از دیدگاه صاحب نظران

صاحب نظر	مؤلفه‌های هویتی استنتاج شده	پژوهش‌های پشتیبان
یان نایرن (۱۹۶۵)	تجربه، نگاه انسان، ذهن و نیت ناظر و فرهنگ	Relph (1976)
پاسی (۱۹۸۶)	شکل قلمرویی، شکل نمادین، شکل نهادی، آگاهی اجتماعی - فضایی ساکنان از استقرار مکان در سامانه فرامکانی	Kashi and Bnyadi (2012) Jencks (1997)
شولتز (۱۹۸۱)	رویدادها و حوادث، مصالح، شکل‌ها، رنگ‌ها و بافت‌ها	Montgomery (1998)
کوبین لینچ (۱۹۸۱)	قابل شناسایی، به یاد ماندنی و نمایان بودن	Relph (2007)
پانتز (۱۳۹۱)	چشم انداز، نفوذپذیری، شکل ساخت و میلان شهری، الگوهای رفتاری، خوانایی، مناسبات فرهنگی، عملکردهای ادراکی	Carmona (2003)
استفانوویچ (۱۹۹۸)	مفاهیم نمادین و عاطفی	Turner (2006)
هآرتسن و همکاران (۲۰۰۰)	ساختار اجتماعی، ویژگی‌ها یا کیفیت‌های خاص ادراک شده مکان، ادراکات موجود از گذشته	Ujang (2012) Sweeney, Varala and Pota (2012)
آماندن (۲۰۲۰)	کیفیت‌های فضایی مکان - ارزش‌ها، سنن یا ویژگی‌های ظاهری - ارتباطات اجتماعی، رفتارهای عام، - تاریخ یا فرهنگ ویژه به‌عنوان عنصر وحدت بخش	Dramas and Lajdjik (2006)
سیرکوس (۲۰۱۱)	کیفیت مکان، پایداری مکان و قابل اعتماد بودن	Salvssen (2002) Amundsen (2020)
سالواسن (۲۰۰۲)	موقعیت، منظر، درهم تنیدگی فردی، شخصیت کالبدی، مالکیت، اصالت، ساکنین، وسایل رفاهی، طبیعت و فضاهای خصوصی و جمعی	Norberg, Schulz (1981)
بونتو (۲۰۰۲)	زمینه و بستر، وجود خدمات و تسهیلات، موقعیت قرارگیری مکان در زمینه شهری، نحوه ارتباط مکان با پیرامون	Proshansky (1978) Kavaratzis and Hatch (2013)
پرتی (۲۰۰۳)	روابط بین افراد با مکان و افراد با افراد، مقیاس و عوامل فیزیکی	Passi (1986)
ادوارد رلـف (۱۹۷۶)، (۲۰۰۷)	ارزش‌های فردی و جمعی، انتظارات اولیه، تجربیات، نیت و مقاصد انسان، روح مکان، زمان، تعاملات اجتماعی	Pakzad (2010)
کرمونا (۲۰۰۷)	مدیریت و برنامه‌ریزی، زمان	Ali al-Hesabi (2015)
یوژانگ (۲۰۱۲)	ثبات ارتباط، میزان آشنایی، معناداری	Barzegar (2013)
سواینی وارا و پووتا (۲۰۱۲)	اندیشه‌ها و عقاید، اولویت‌ها، احساسات، ارزش‌ها، گرایش‌ها و توانایی‌های رفتاری خودآگاه یا ناخودآگاه	Arbab (2014)
کاواراتزیس (۲۰۱۳)	تصویر مکان، کالبد، نهادها، ارتباطات، مردم و رفتارهایشان	

جدول ۳. استنتاج ابعاد، مفاهیم و معیارهای ارزیابی هویت شهری از دیدگاه نظریه پردازان

بعد	معیار/هنجار	مفهوم	پژوهش‌های پشتیبان
بافت	تمایز/تشابه	تمایز از غیر و تشابه با خودی	(Arbab, 2014)
	تداوم/تحول	پیوند با گذشته و عدم انقطاع	(Mir Moqtadai, 2013)
	وحدت/کثرت	پیوند میان اجزاء متفاوت، که تشکیل یک کل را بدهند.	Lynch, 1388), (Alexander, 2013)
	خوانایی (در فرم)	انطباق با بافت و زمینه کالبدی	Behzadfar, 2007)
	ماندگاری	قدرت حیات، ماندن طی زمان طولانی	(Safarnejad, 2015) (Pakzad, 2002)
	پایداری	استفاده بهینه از عوامل محیطی و نگهداری از اکوسیستم	

(Karbalai Nouri, 2016)	تنوع تجربیات حسی که موجب لذت شهروندان شود.	غناى حسی	ادراک
Yazdani and Morovati,) 2013)	عناصر شاخص و سمبولیک، موثر در القای حس مکان	نماد و نشانه	
(Naghizadeh, 2007)	هماهنگی محیط، با ارزش‌ها، باورها و نظام‌های نمادی مشترک	سازگاری	
(Madanipur, 2000)	زمینه قابل درک شدن	خوانایی	
(Foroughi, 2019)	همخوانی فرم و ظرفیت فضاها با الگوهای رفتاری	تناسب بصری	ادراک
(Khatibi, 2013)	تسلط بصری، برقراری نظم اجزا با کل و درجه اهمیت آن در ادراک بیننده	تأکید بصری	
(Alexander, 2008)	میزان برخورداری از شبکه دسترسی	نفوذپذیری	کارکردی (عملکردی)
Behzadfar and Brin, 2008)	تعدد کارکردهای عرضه شده در مکان	تنوع	
(Bentley, 2011)	داشتن حق انتخاب بیشتر به کاربران، قابلیت شخصی سازی	انعطاف پذیری	
(Saymon, 2008)	تنوعی از تجربیات راکه توسط مکان عرضه می‌شود	گوناگونی	
(Safar Nejad, 2015)	تناسبات عناصر فضا، سرعت حرکت و ادراک فضا را تحت تأثیر قرار داده و منجر به بیشترین تجربه ناظر از فضا می‌گردد.	حضورپذیری	
(Proshansky, 1978)	زدن مهر و امضای شخص بر مکان	رنگ تعلق	
(Ujang, 2012)	حمایت فرم مکان‌ها از عملکرد، نیازهای بیولوژیکی	سرزندگی	
(Sweeney, Varala and Pota, 2012)	توانایی برای دستیابی به فعالیت‌ها، منابع، خدمات، اطلاعات مکان‌ها	دسترسی پذیری	
(Jacobs and Appleyard, 1987)	وجود رابطه دو طرفه بین محیط و شهروندان	مشارکت	
(Appliard, 1979)	تطابق محیط، با زمینه اقلیمی	تطابق اقلیمی	
(Lynch, 1981)			
(Rapoport, 1977)			
(Relph, 1976)			

بحث و تحلیل

الف) شناخت ویژگی‌های هویتی شهر اهواز

جهت شناخت مولفه‌های هویتی شهر، نمایانگرهای مرتبط با ویژگی‌های محیطی، کالبدی و... می‌تواند نقش اساسی در فرآیند بازشناسی مولفه‌های هویت بخش شهری ایفا نمایند. بنابراین در این قسمت بر اساس دیاگرام شماره (۱) از طریق بررسی متون و پژوهش‌های انجام شده قبلی و اطلاعات میدانی، با بهره‌گیری از روش توصیفی - تحلیلی به استخراج ویژگی‌های هویتی شهر اهواز مرتبط با نمایانگرها بر مبنای معیارهای مندرج در جدول شماره (۳) پرداخته خواهد شد.

شناخت ویژگی‌های هویتی - مولفه‌های طبیعی شهر اهواز

ویژگی‌های هویتی طبیعی با بررسی و تحلیل نمایانگرهای مرتبط، استخراج و در جدول ۴ درج شده‌است.

جدول ۴. استخراج ویژگی‌های هویتی شهر - مولفه‌های طبیعی

عامل	مولفه	نمایانگر	منابع و مأخذ پشتیبان
طبیعی	اقلیمی	دما	(Meteorology of Ahvaz, 2016)
		بارندگی	اهواز شهری بسیار گرم محسوب می‌شود گرمای زیاد، خشکی و کم بارانی (اقلیم گرم و خشک).

(Arse consultant, 2018) (Hemti et al. 2015) (Afshar Sistani, 2001) (Strategic plan for the development and construction of Ahvaz city, 2018) Mujtahad Zadeh and Nam Avar, 2011) (Advisor of Parsumash, 2009) Geography of Khuzestan Province, 1993) (www.arshnews.ir) www.noandishaan.com))	رطوبت خیلی بالا (پدیده شرجی) در اهواز یک مشخصه اقلیمی با تظاهر فصلی را ندارد؛ لذا نمی‌توان آنرا به‌عنوان ویژگی هویتی محسوب نمود.	رطوبت	طبعی طبیعی
	باد جبهه غربی (باد غالب) می‌باشد.	باد	
	بطور نسبی عدم وجود روزهای یخبندان.	روزها یخبندان	
	زاویه تابش نسبتاً تند و بالا بودن درصد و ساعات آفتابی در سال.	زاویه تابش	
	کارون شاخص‌ترین عنصر طبیعی تأثیرگذار بر کالبد شهر اهواز.	هیدروگرافی	
	واقع شدن در محدوده خطر پایین زلزله.	زلزله و گسل	
	شیب کم، توپوگرافی آرام و منظم.	شیب و توپوگرافی	
	خاک‌های غالب رسوبی ریز بافت و آبرفتی جوان (رس، شن و ماسه).	خاک شناسی	
	آلوده‌ترین شهر در کشور (این مورد از ویژگی هویتی نو ظهور می‌باشد).	آلاینده‌گی	
	سابقه تاریخی شهر بیانگر این است که درختانی مانند نخل و سدر (کنار) از جمله درختان بومی و مورد احترام مردمان قدیم شهر می‌باشد.	پوشش گیاهی	
گاو میش، اسب عربی از حیوانات و ماهی از آبیان با اهمیت ترین جانوران نزد ساکنان بومی محسوب می‌گردد.	حیات جانوری		

شناخت ویژگی‌های هویتی - مؤلفه‌های مصنوع شهر اهواز

دسته دیگر از ویژگی‌های هویتی شهر، مربوط به عناصر انسان ساخت (مصنوع) هستند. همانگونه که در دیاگرام فرآیند شناخت ویژگی‌های هویتی نشان داده شده؛ این عناصر در قالب دو مؤلفه کلی شامل، عناصر توده محور و عناصر فضا محور تقسیم بندی شده‌است. جهت بررسی و شناخت بهتر نمایانگرهای مرتبط با این مقوله، ویژگی‌های هویتی-مصنوع در پنج شاخه، چهره شهر، عناصر خطی-ساختاری شاخص، عناصر کانونی و گره‌های شهری، توده‌ها و حوزه‌ها و تک بناهای شاخص مورد بررسی قرار خواهند گرفت؛ که پس از شناخت نمایانگرهای هر شاخه، ویژگی‌های مرتبط هویتی آنان استخراج و در جدول شماره (۵) منعکس شده‌است.

جدول شماره ۵. استخراج ویژگی‌های هویتی شهر - مؤلفه‌های مصنوع

عنوان	مؤلفه	نمایانگر	استخراج ویژگی‌های هویتی شهر	منابع و مأخذ پشتیبان
-------	-------	----------	-----------------------------	----------------------

<p>مجتهدزاده و نام‌آور (۱۳۹۰) محبوبی اردکانی (۱۳۸۷) کسروی (۱۳۸۳) محمدی (۱۳۷۴) افشار سیستانی (۱۳۸۵)</p>	<p>ویژگی‌های هویتی (۱): خوانایی و ادراک مکان. تقسیم شهر به دو پهنه اصلی توسط رودخانه کارون به‌عنوان عنصر طبیعی ثابت و حاکم بر کالبد شهر همچنین مسیر خطوط راه آهن که شهر را به سه پهنه بزرگ تقسیم کرده به‌عنوان یک عنصر مصنوع در ادراک عمومی شهر تأثیر ویژه‌ای دارد.</p> <p>ویژگی‌های هویتی (۲): سازگاری و انطباق با ویژگی‌های محیطی. - جهت توسعه عمومی شهر به تبع رودخانه خطی و در جهت شمال شرق به جنوب غرب - انتقال آب به داخل فضای شهر از طریق جوی و نهر، همچون زمان ساسانیان نظیر نهر شاهجرد</p> <p>ویژگی‌های هویتی (۳): نفوذ پذیری. تأکید بر مرکزیت شهری تک هسته‌ای، و شبکه ترکیبی (شعاعی، شطرنجی).</p>	<p>چهره شهر (دید کلی)</p>	<p>مصنوع</p>
<p>ویژگی هویتی (۱): هارمونی و تناسبات. تناسبات معابر غالب خیابان‌های بافت قدیم بین ۲ به ۱ تا ۱/۲ متغیر است. استفاده از این تناسب جهت طراحی خیابان‌های مسکونی می‌تواند به تعریف فضای خیابان و استفاده از سایه اندازی درختان و بدنه کمک می‌کند.</p> <p>ویژگی هویتی (۲): آسایش اقلیمی پیاده‌ها. استفاده از الگوی «ساباط سازی معابر» جهت غلبه بر شرایط سخت اقلیمی نمونه خیابان سیروس، نادری و امام خمینی</p> <p>ویژگی هویتی (۳): تغییرات تدریجی. ترکیب و اتصال بافت و معابر قدیم با کمترین تخریب بافت بارزش، همچون نمونه اتصال بافت کهنه شهر به شهر نظام السلطنه‌ای در دوره ناصری.</p> <p>ویژگی هویتی (۴): به گوش رسیدن آوای گذشت. - پرهیز از تغییر نام اصیل و قدیمی استفاده از این نام‌های برای معابر جدید. برای مثال تغییرات ایجاد شده در نام خیابان شریعتی: این خیابان بر بقایای نهر شاهجرد بنا می‌شود نام اولیه آن «خیابان جمشیدی» است، اما در دوره پهلوی به خیابان رضاشاه (سی متری) و امروزه خیابان شریعتی تغییر نام می‌یابد. - بهره‌گیری از الگوهای طراحی مسیر در گذشته، همچون مسیر «نهر شاهجورد» و مسیر «تراموای معین التجار»</p> <p>ویژگی هویتی (۵): زمینه گرایی - اقلیمی و محیطی. - طرحریزی خیابان‌ها به تبعیت از شیب عمومی با محوریت رودخانه کارون، همانگونه که بافت دوره ناصری به گونه‌ای شکل گرفته که اغلب خیابان‌های اصلی به رودخانه کارون تعامل داشته باشد.</p> <p>ویژگی هویتی (۶): اختلاط کاربری و سرزندگی. برای مثال خیابان‌های مرکزی شهر، نظیر نادری و امام خمینی (پهلوی سابق) به دلیل کارکردهای چندگانه از کیفیت سرزندگی بالایی برخوردارند. که می‌توانند به‌عنوان الگویی، جهت ایجاد سرزندگی و رونق به بافت جدید مورد استفاده قرار گیرند.</p>	<p>ویژگی هویتی (۱): هارمونی و تناسبات. تناسبات معابر غالب خیابان‌های بافت قدیم بین ۲ به ۱ تا ۱/۲ متغیر است. استفاده از این تناسب جهت طراحی خیابان‌های مسکونی می‌تواند به تعریف فضای خیابان و استفاده از سایه اندازی درختان و بدنه کمک می‌کند.</p> <p>ویژگی هویتی (۲): آسایش اقلیمی پیاده‌ها. استفاده از الگوی «ساباط سازی معابر» جهت غلبه بر شرایط سخت اقلیمی نمونه خیابان سیروس، نادری و امام خمینی</p> <p>ویژگی هویتی (۳): تغییرات تدریجی. ترکیب و اتصال بافت و معابر قدیم با کمترین تخریب بافت بارزش، همچون نمونه اتصال بافت کهنه شهر به شهر نظام السلطنه‌ای در دوره ناصری.</p> <p>ویژگی هویتی (۴): به گوش رسیدن آوای گذشت. - پرهیز از تغییر نام اصیل و قدیمی استفاده از این نام‌های برای معابر جدید. برای مثال تغییرات ایجاد شده در نام خیابان شریعتی: این خیابان بر بقایای نهر شاهجرد بنا می‌شود نام اولیه آن «خیابان جمشیدی» است، اما در دوره پهلوی به خیابان رضاشاه (سی متری) و امروزه خیابان شریعتی تغییر نام می‌یابد. - بهره‌گیری از الگوهای طراحی مسیر در گذشته، همچون مسیر «نهر شاهجورد» و مسیر «تراموای معین التجار»</p> <p>ویژگی هویتی (۵): زمینه گرایی - اقلیمی و محیطی. - طرحریزی خیابان‌ها به تبعیت از شیب عمومی با محوریت رودخانه کارون، همانگونه که بافت دوره ناصری به گونه‌ای شکل گرفته که اغلب خیابان‌های اصلی به رودخانه کارون تعامل داشته باشد.</p> <p>ویژگی هویتی (۶): اختلاط کاربری و سرزندگی. برای مثال خیابان‌های مرکزی شهر، نظیر نادری و امام خمینی (پهلوی سابق) به دلیل کارکردهای چندگانه از کیفیت سرزندگی بالایی برخوردارند. که می‌توانند به‌عنوان الگویی، جهت ایجاد سرزندگی و رونق به بافت جدید مورد استفاده قرار گیرند.</p>	<p>خیابان</p> <p>عناصر خطی - ساختاری شاخص (فضا محور)</p>	<p>مصنوع</p>
<p>ویژگی هویتی (۱): ایجاد تصویر ذهنی. به‌عنوان یک لبه مصنوع در ساختار فضایی شهر نقش موثری در ایجاد تصویر ذهنی ساکنان دارد.</p> <p>ویژگی هویتی (۲): کمک به ارتقای کیفیت خوانایی. خط آهن شهر اهواز در سه راستای شمال، جنوب شرق و جنوب غرب امتداد یافته و موجب شده تا شهر به سه پهنه بزرگ تقسیم گردد.</p>	<p>ویژگی هویتی (۱): ایجاد تصویر ذهنی. به‌عنوان یک لبه مصنوع در ساختار فضایی شهر نقش موثری در ایجاد تصویر ذهنی ساکنان دارد.</p> <p>ویژگی هویتی (۲): کمک به ارتقای کیفیت خوانایی. خط آهن شهر اهواز در سه راستای شمال، جنوب شرق و جنوب غرب امتداد یافته و موجب شده تا شهر به سه پهنه بزرگ تقسیم گردد.</p>	<p>خطوط راه آهن</p>	<p>مصنوع</p>

ادامه جدول شماره ۵. استخراج ویژگی‌های هویتی شهر - مؤلفه‌های مصنوع

استخراج ویژگی هویتی شهر	نمایان گر	مؤلفه	عامل
-------------------------	-----------	-------	------

<p>عناصر کانونی و گروه‌های شهری (فضا محور)</p> <p>مصنوع</p>	<p>فلکه / میدان - چهار راه، سه راه</p>	<p>ویژگی هویتی (۱): خوانایی، ایجاد و تقویت تصویر ذهنی.</p> <p>فلکه علی‌رغم اینکه عنصری وارداتی تلقی می‌گردد و با وجود برخی معایبی که دارد؛ بنا به دلایلی نظیر: شکل هندسی خاص (معمولاً دایره‌ای) - امکان نصب مجسمه و المان - امکان منظرسازی با استفاده از عناصری مانند آب، نور، گیاه و مبلمان در فضای اصلی (جزیره وسط) آنها، می‌تواند به درجات مختلف در خوانایی، ایجاد و تقویت تصویر ذهنی عابرین موثر است.</p> <p>ویژگی هویتی (۲): به گوش رسیدن آوای گذشته و خاطره انگیزی.</p> <p>بعضی از میداین (فلکه‌ها) شهر اهواز نظیر میدان راه آهن، سه دختر، ساعت، شهدا (مجسمه) به جهت قدمت و ویژگی‌های خاص آنها در منظر ذهنی شهروندان به‌عنوان نشانه‌هایی از گذشته تفسیر می‌شوند و همچنین نقش پر رنگی در تداعی خاطرات ایفا می‌کنند.</p> <p>ویژگی هویتی (۳): تنوع و سرزندگی.</p> <p>برخی از میداین و تقاطع‌ها مانند، میدان راه آهن، میدان ساعت و تقاطع‌هایی نظیر، چهار راه نادری، چهار راه طالقانی، چهار راه امام به جهت ویژگی‌های خاص کاربری‌های پیرامون (مثلاً ایستگاه، پاساژ، بازار و...) و برخی عملکردها مانند دستفروشی و مسافركشی، حضور بالای عابرین (گروه و پاتوق اجتماعی) را در محدوده آنها موجب شده است.</p> <p>ویژگی هویتی (۴): نماد و نشان.</p> <p>برخی از این میداین (فلکه‌ها) شهر اهواز نظیر میدان، ساعت، شهدا (مجسمه)، میدان چهار شیر سابق به جهت وجود المان‌های خاص و همچنین قدمت آنان از نشانه‌های هویتی شهر محسوب می‌گردند.</p> <p>ویژگی هویتی (۵): انطباق با روح زمان (نمود ویژگی‌های خاص محیطی و فرهنگی).</p> <p>وجه تسمیه برخی از میداین (فلکه‌ها) شهر اهواز یادآور بعضی ویژگی‌های محیطی و فرهنگی استان خوزستان و شهر اهواز است.</p> <p>مثال (۱) میدان شهید بندر (چهار شیر): شیر حیوانی است که خاستگاه آن در استان خوزستان بوده و آخرین شیر ایرانی هم در خوزستان دیده شده است. و از طرفی شیر از نمادهای فرهنگی بر خی از اقوام خوزستان خصوصاً قوم بختیاری محسوب می‌گردد.</p> <p>مثال (۲) میدان (چهار اسب): نمادی از اسب اصیل خوزستان.</p> <p>مثال (۳) میدان نخل: نخل به‌عنوان یکی از قدیمی‌ترین و اصیل‌ترین گیاهان بومی</p>
<p>مصنوع</p>	<p>نخل</p>	<p>ویژگی هویتی (۱): نماد و نشان.</p> <p>همه پل‌های اهواز علاوه بر عملکردهای حمل و نقلی به‌عنوان نشانه‌های شهری ایفای نقش می‌نمایند. ولی برخی از این پل‌ها، نظیر پل سیاه (پل راه آهن)، پل سفید (معلق)، پل هشتم (پل کابلی) به دلیل قدمت و فرم منحصر به فرد آنها به‌عنوان نمادهای شهر اهواز شناخته می‌شوند.</p> <p>ویژگی هویتی (۲): تأکید بصری و خوانایی.</p> <p>برخی از پل‌های اهواز بخاطر فرم زیبای آنها نظیر پل سفید (معلق) و پل هشتم (پل کابلی) نقش مهمی در دید و منظر شهری (خصوصاً در ترکیب با منظر رودخانه) ایفا می‌کنند.</p>

شناخت ویژگی‌های هویتی - مؤلفه‌های انسانی شهر اهواز

دسته دیگر از ویژگی‌های هویتی شهر، مربوط به عناصر انسانی هستند. که در ادامه از طریق بررسی، شناخت و تحلیل نمایانگرهای (وجه تسمیه، وقایع، اقوام، زبان، دین و مذهب، آداب و رسوم، غذا و پوشش و...) مرتبط با مؤلفه‌های

تاریخی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی، ویژگی‌های هویتی آنان، استخراج و در جدول شماره (۶) منعکس شده است.

جدول ۶. استخراج ویژگی‌های هویتی شهر - مؤلفه‌های انسانی

عامل	مؤلفه	نمایگر
انسانی	تاریخی	استخراج ویژگی‌های هویتی شهر
		<p>ویژگی هویتی: قابلیت تشخیص و ماندگاری.</p> <p>در طول تاریخ، شهر اهواز دارای نام‌های متعددی بوده بطوریکه در دوره باستان (اُکسین)، ایلامیان (تاریانا)، ساسانیان (هرمزاردشیر، هوزمسیر، هرمشیر، هومشیر، هوجستان و اجار)، بعد از حمله اعراب (اخواز، سوق الاهواز، خزلیه)، دوره ناصری (ناصریه) و دوره پهلوی (اهواز) از جمله نام‌هایی است که بر آن نهاده شده است. وقایع مهم: واقعه شیخ خزعل، اکتشاف نفت و حضور مستشاران خارجی، جنگ تحمیلی</p>
		<p>ویژگی هویتی: اختلاط و تنوع (قومی و زبانی).</p> <p>اهواز سکونتگاه اقوام مختلفی است که از آن جمله می‌توان به عرب‌های ایرانی و مردم بختیاری اشاره کرد. همچنین به اقوام دیگری نظیر، ترک، کرد، و... می‌توان اشاره کرد. تنوع زبان و به‌ویژه لهجه‌ها به تبع تنوع قومی در شهر اهواز کاملاً مشهود است. زبان و گویش‌های غالب مردم در شهر اهواز فارسی و عربی و لهجه‌هایی نظیر: لری، بختیاری، دزفولی، شوشتری، آبادانی و... رواج دارد.</p>
	<p>ویژگی هویتی: وحدت در عین کثرت.</p> <p>جمعیت شهری اهواز علاوه بر تنوع قومی و فرهنگی از باورهای عقیدتی و آیینی متنوعی نیز برخوردارند. هرچند اکثریت غالب مردم شهر را مسلمانان شیعی مذهب تشکیل می‌دهند؛ اما مردمانی با آیین‌های دیگر نظیر زرتشتی، ارمنی، صُبی (صابیین) و آشوری نیز در اهواز ساکنند که همه به یکتا پرستی معتقدند.</p>	
	اجتماعی - فرهنگی	<p>ویژگی هویتی: انطباق بازمینه‌های فرهنگی (قومی و مذهبی).</p> <p>آداب و رسوم حاکم بر مناسبات مردم در شهر اهواز به تبع بیشتر نقاط کشور، کاملاً با اعتقادات دینی، مذهبی و قومی گره خورده است. برای مثال تمهید عروس و داماد که از آداب و رسوم صُبی‌ها (صابیین) است؛ با مناسک آیینی آنها منطبق است. همچنین مراسم قهوه خوری مردم عرب که جز آثار ثبت ملی در ایران است.</p>
		<p>ویژگی هویتی: سازگاری در انطباق بازمینه‌های اقلیمی، محیطی و فرهنگی.</p> <p>پوشش عمومی مردم اهواز علاوه بر پوشش عمومی رایج در کشور، برخی پوشش‌های خاص برگرفته از ویژگی‌های قومی و اقلیمی محل خصوصاً اقوام بختیاری و عرب قابل شناسایی است. برای مثال: پیراهن بلندی به نام «دشداشه» یکی از پوشش‌های خاص مور استفاده مردهای اقوام عرب می‌باشد؛ که علاوه بر هویت قومی، شکل، رنگ (سفید) آن حکایت از انطباق با اقلیم گرم خوزستان دارد.</p> <p>غذاهای خاص مردم شهر اهواز هم مشابه با پوشش‌های خاص از زمینه‌های اقلیمی، محیطی و فرهنگی مطابقت می‌کنند. برای مثال: ماهی و غذاهای که با ماهی درست می‌شوند مانند قلیه‌ماهی، ماهی‌پلو و... که از غذاهای خاص و مورد علاقه مردم اهواز خصوصاً مردم عرب می‌باشد؛ به زمینه‌های محیطی (وجود رودخانه و نزدیکی به دریا) مربوط می‌شود. که البته به دلیل قدمت استفاده از این غذا نزد مردمان از گذشته‌های دور تا کنون به نوعی ریشه فرهنگی هم پیدا نموده‌است.</p>
اقتصادی	<p>ویژگی هویتی: تداوم در انطباق بازمینه‌های اقلیمی، محیطی.</p> <p>شغل و پیشه مردمان اهواز، همچون بازرگانی، تجارت، کشاورزی، صیادی، صنعتی و... از گذشته‌های دور (ساسانیان) تا به امروز از عناصر و ظرفیت‌های طبیعی و محیطی نظیر خاک حاصل‌خیز و منابع آبی زیرزمینی و سطحی (رودخانه کارون) و همچنین منابع کانی و معدنی به‌ویژه نفت و گاز، ارتباط مستقیم داشته است. ظرفیت‌هایی که در طول تاریخ پر فراز و نشیب شهر، گاه مهم‌ترین جنبه هویتی آن نیز بوده، تا آنجا که نشان خود را بر نام شهر نیز نهاده، شهری که پارسیان "هوجستان و اجار" ش خواندند، تازیان "سوق الاهواز" و اکنون</p>	

"شهر نفت".

منبع: مجتهدزاده و نام‌آور (۱۳۹۰)؛ کسروی (۱۳۸۳)؛ افشار سیستانی (۱۳۸۵)

ب) تحلیل و ارزیابی نمایانگرها با استفاده از تکنیک سوات (swot)

مرحله اول: ابتدا به استناد نتایج بدست آمده از قسمت پیش (استخراج ویژگی‌های هویتی نمایانگرهای عوامل طبیعی، مصنوع و انسانی) نمایانگرهای مورد مطالعه در پنج دسته: زمینه ای، کارکردی، ریخت شناسی، فضا و بصری (منظر) بر اساس برداشتی از مدل شناخت کیفیت‌های محیطی در طراحی شهری، کرمونا (Carmona, 2001) و با استفاده از جدول تحلیل کیفی سوات، نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها هر کیفیت مورد ارزیابی و تحلیل قرار گرفت.

مرحله دوم: تعیین ضرایب جهت کمی سازی نتایج تحلیل کیفی مرحله قبل

ابتدا نقاط قوت (s) و ضعف (w)، فرصت‌ها (o) و تهدیدهای (t) مرتبط به هر یک از کیفیت‌ها (زمینه ای، کارکردی، ریخت شناسی و...) در قالب گویه‌هایی در جداول جداگانه بصورت...، s1,s2,...، w1,w2,...، o1,o2,... و t1,t2,... تنظیم و سپس با مراجعه به ۱۵ نفر از کارشناسان و متخصصان (اعضای معماری و شهرسازی عضو نظام مهندسی اهواز و اعضای هیئت علمی گروه‌های برنامه‌ریزی شهری، جامعه شناسی و تاریخ دانشگاه چمران اهواز) از طریق مصاحبه نظر آنان در خصوص وزن هر گویه (از نمره ۱۰) اخذ، و پس از جمع بندی ضرایب نمره نهایی هر گویه در جداول شماره ۷ تا ۱۱ درج گردید.

مرحله سوم: بر اساس نتایج کمی بدست آمده از مرحله قبل و مطابق دیاگرام (شماره ۲) راهبرد (استراتژی) بهینه مربوط به هر یک از کیفیت‌ها، جهت سیاست گذاری در برنامه‌ریزی و طراحی شهری تبیین می‌گردد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

تهدیدها : T ₁ : T ₂ : T ₃ : T ₄	فرصت‌ها : O ₁ : O ₂ : O ₃ : O ₄	
استراتژی‌های حداقل - حداکثر (Mm) استراتژی‌های : S ₁ T ₁ محافظة کارانه : S ₂ T ₂ : S ₃ T ₃	استراتژی‌های حداکثر - حداکثر (MM) استراتژی‌های : S ₁ O ₁ تهاجمی : S ₂ O ₂ : S ₃ O ₃	نقاط قوت : S ₁ : S ₂ : S ₃ : S ₄
استراتژی‌های حداقل - حداقل (mm) استراتژی‌های : W ₁ T ₁ تدافعی : W ₂ T ₂ : W ₃ T ₃	استراتژی‌های حداکثر - حداقل (mM) استراتژی‌های : W ₁ O ₁ رقابتی : W ₂ O ₂ : W ₃ O ₃	نقاط ضعف : W ₁ : W ₂ : W ₃ : W ₄

شکل ۳. روش تعیین استراتژی در تکنیک تحلیلی SWOT

جدول ۷. تعیین استراتژی، نمایانگرهای زمینه‌ای در تکنیک SWOT

رتبه	جمع وزن	ضعف (w)	رتبه	جمع وزن	قوت (s)
۲	۱۱۲	تک هسته ای بودن	W1	۱۴۳	وجود مرکز شهری قوی S1
۴	۱۰۸	افزایش تردد غیر محلی	W2	۱۲۲	نفوذ پذیری S2
۶	۰	---	W3	۱۳۷	نماد و نشانه قوی S3
۱	۱۴۰	ویژگی اقلیمی نامطلوب	W4	۷۹	زمینه اقلیمی S4
۵	۱۰۳	روحیه مصرف گرایی،	W5	۱۳۱	زمینه اقتصاد صنعتی قوی S5
۳	۱۱۰	وجود برخی تعصبات منفی	W6	۹۸	زمینه اجتماعی و فرهنگی S6
	۵۷۳	مجموع کل اوزان		۷۱۰	مجموع کل اوزان
رتبه	جمع وزن	تهدید (t)	رتبه	جمع وزن	فرصت (o)
۳	۱۱۰	ازدحام تردد وسایل نقلیه	T1	۱۲۴	الگو برداری از مرکز شهر O1
۵	۱۰۴	امکان کاهش ایمنی و امنیت	T2	۹۷	تسهیل در خدمات رسانی O2
۶	۸۵	امکان طغیان رودخانه	T3	۱۴۴	امکان توسعه منظر شهری O3
۲	۱۱۱	امکان افزایش بیماری‌ها	T4	۱۳۹	وجود مزیت نسبی O4
۱	۱۱۶	امکان افزایش آلودگی‌ها	T5	۱۴۱	امکان توسعه اقتصادی O5
۴	۱۰۵	امکان عدم توسعه فرهنگی	T6	۹۲	امکان همگرایی و پایداری O6
	۶۳۱	مجموع کل اوزان		۷۳۷	مجموع کل اوزان

تشریح راهبرد: بررسی و تحلیل کمی رتبه‌های اول تا سوم و نیز مقایسه مجموع اوزان در هر گروه بیانگر ارجحیت نسبی مقادیر عددی نقاط قوت و فرصت نسبت به سایر گروه‌ها می‌باشد. بنابراین راهبرد (SO) رویکرد، حداکثر - حداکثر (استراتژی: تهاجمی) به‌عنوان راهبرد بهینه تعیین می‌گردد.

راهبرد: حداکثر - حداکثر SO (استراتژی: تهاجمی)

جدول شماره ۸. تعیین استراتژی، نمایانگرهای کارکردی در تکنیک SWOT

رتبه	جمع وزن	ضعف (W)		رتبه	جمع وزن	قوت (S)	
۴	۱۰۸	جدایی گزینی اکولوژیکی	W1	۴	۹۰	تنوع بافت مسکونی	
۳	۱۲۹	وارداتی بودن الگوها	W2	۳	۹۷	وجود نظم در الگوهای شرکتی	
۲	۱۳۱	تراکم بدون برنامه	W3	۵	۸۷	زیر ساخت‌ها مناسب بافت جدید	
۱	۱۳۶	آلودگی‌های محیطی	W4	۲	۱۰۲	تنوع کاربری‌های بافت مرکزی	
۵	۹۳	عدم توازن بین فعالیت‌ها	W5	۱	۱۴۳	تنوع فعالیت بخش‌های اقتصادی	
	۵۹۷	مجموع کل اوزان			۵۱۹	مجموع کل اوزان	
رتبه	جمع وزن	تهدید (T)		رتبه	جمع وزن	فرصت (O)	
۳	۱۱۷	امکان شکاف طبقاتی	T1	۵	۱۰۶	امکان برنامه‌ریزی و طراحی	
۵	۸۴	رقابت با الگوهای سنتی	T2	۳	۱۲۶	امکان بومی سازی	
۱	۱۳۹	امکان افزایش معضلات شهر	T3	۲	۱۳۰	امکان توسعه خدمات	
۴	۸۹	فرسودگی بافت	T4	۴	۱۱۷	امکان ارتقای سرزندگی	
۲	۱۲۲	امکان افول توسعه پایدار	T5	۱	۱۴۸	امکان افزایش اشتغال و رفاه	
	۵۵۱	مجموع کل اوزان			۶۲۷	مجموع اوزان	
تشریح رویکرد: بررسی و تحلیل کمی رتبه‌های اول تا سوم و نیز مقایسه مجموع اوزان در هر گروه بیانگر ارجحیت نسبی مقادیر عددی نقاط ضعف و فرصت نسبت به سایر گروه‌ها می‌باشد. بنابراین راهبرد (WO) حداقل - حداکثر (استراتژی: رقابتی) به‌عنوان راهبرد بهینه تعیین می‌گردد.						راهبرد: حداقل - حداکثر (WO) (استراتژی: رقابتی)	

جدول شماره ۹. تعیین استراتژی، نمایانگرهای ریخت در تکنیک SWOT

رتبه	مجموع وزن	ضعف (W)		رتبه	مجموع وزن	قوت (S)	
۴	۹۴	جدایی کالبدی	W1	۱	۱۵۰	کارون به‌عنوان یک لبه طبیعی	
۵	۸۴	ایجاد گره ترافیکی (راه بند)	W2	۴	۱۰۹	راه آهن به‌عنوان یک لبه مصنوعی	
۱	۱۳۶	وجود مشکل آبگرفتگی معابر	W3	۲	۱۴۱	وجود اراضی پست و هموار	
۲	۱۲۷	عدم تعادل جمعیتی	W4	۳	۱۲۴	حس خاطره انگیزی بافت قدیم	
۳	۱۰۴	مشکلات در تردد پیاده‌ها	W5	۵	۹۸	وجود شبکه معابر به فرم ترکیبی	
	۵۴۵	مجموع کل اوزان			۶۲۲	مجموع کل اوزان	
رتبه	مجموع وزن	تهدید (T)		رتبه	مجموع وزن	فرصت (O)	
۴	۱۳۶	افزایش آلودگی رودخانه	T1	۱	۱۴۵	امکان توسعه خطی شهر	
۲	۱۴۱	افزایش آلودگی صوتی	T2	۲	۱۲۹	امکان توسعه حمل و نقل شهری،	
۱	۱۴۳	تخریب اراضی مرعوب	T3	۴	۱۰۴	کاهش هزینه‌های توسعه شهری	
۳	۱۳۸	فرسودگی شدید بافت قدیم	T4	۳	۱۱۳	تقویت بافت قدیم با تغییر عملکرد	
۵	۱۰۷	افزایش تردد غیر محلی	T5	۵	۹۸	امکان ساماندهی و مناسب سازی	
	۶۶۵	مجموع کل اوزان			۵۸۹	مجموع کل اوزان	
تشریح راهبرد: بررسی و تحلیل کمی رتبه‌های اول تا سوم و نیز مقایسه مجموع اوزان در هر گروه بیانگر ارجحیت نسبی مقادیر عددی نقاط قوت و تهدید نسبت به سایر گروه‌ها می‌باشد. بنابراین راهبرد (ST) رویکرد، حداکثر - حداقل (استراتژی: محافظه کار) به‌عنوان راهبرد بهینه تعیین می‌گردد.						راهبرد: حداکثر - حداقل (ST) (استراتژی: محافظه کار)	

جدول شماره ۱۰. تعیین استراتژی، نمایانگرهای فضا در تکنیک SWOT

رتبه	مجموع وزن	ضعف (W)	رتبه	مجموع وزن	قوت (S)
۱	۱۳۱	ترافیک و آلودگی هوا	۳	۱۳۴	سرزندگی فضاهای مرکز
۳	۱۰۸	عدم تهویه مناسب هوا	۲	۱۳۹	محصوریت فضاهای مرکز
۲	۱۳۰	گیاهان و درختان غیره بومی	۴	۱۲۰	عدالت توزیع فضا سبز
۴	۹۸	مشکل در تردد سواره	۵	۱۱۲	فضاهای مکث متباین مراکز
۵	۸۳	استفاده نامناسب از سواحل	۱	۱۴۱	وجود فضاهای طبیعی
	۵۵۰	مجموع کل اوزان		۶۴۶	مجموع کل اوزان
رتبه	مجموع وزن	تهدید (T)	رتبه	مجموع وزن	فرصت (O)
۲	۱۳۷	تأثیر منفی تنوع فعالیت‌ها	۴	۱۰۹	سرزندگی مراکز محلات
۴	۰	---	۳	۱۳۴	تقویت خط آسمان
۴	۰	---	۲	۱۴۳	توسعه فضاهای سبز
۱	۱۴۰	منسوخ شدن پاتوق‌ها	۱	۱۴۷	وجود اراضی کافی
۳	۱۲۱	از بین بردن چشم اندازها	۲	۱۴۳	امکان طراحی خطی
	۳۹۸	مجموع کل اوزان		۶۷۶	مجموع کل اوزان
<p>تشریح راهبرد: بررسی و تحلیل کمی رتبه‌های اول تا سوم و نیز مقایسه مجموع اوزان در هر گروه بیانگر ارجحیت نسبی مقادیر عددی نقاط قوت و فرصت نسبت به سایر گروه‌ها می‌باشد. بنابراین راهبرد (SO) رویکرد، حداکثر - حداکثر (استراتژی: تهاجمی) به‌عنوان راهبرد بهینه تعیین می‌گردد.</p>					
<p>راهبرد: حداکثر - حداکثر SO (استراتژی: تهاجمی)</p>					

جدول شماره ۱۱. تعیین استراتژی، نمایانگرهای منظر در تکنیک SWOT

رتبه	مجموع وزن	ضعف (W)	رتبه	مجموع وزن	قوت (S)
۳	۱۲۴	اغتشاش بصری بافت جدید	۲	۱۳۰	تعادل بصری بافت قدیم
۱	۱۴۳	مصالح غیر بومی و ناسازگار	۳	۱۱۱	استفاده از مصالح بومی
۲	۱۴۰	عدم توجه سازگاری اقلیمی	۴	۱۰۸	گذرهای سرپوشیده (ساباط)
۴	۱۲۰	جاده سازی در سواحل	۱	۱۴۵	کارون عنصر حاکم منظر
۲	۱۴۰	تخریب نمادهای هویتی	۵	۸۶	نماد و نشانه‌های شهری
	۶۶۷	مجموع کل اوزان		۵۸۰	مجموع کل اوزان
رتبه	مجموع وزن	تهدید (T)	رتبه	مجموع وزن	فرصت (O)
۱	۱۳۷	الگوهای وارداتی	۴	۱۳۶	استفاده از الگوهای سنتی
۳	۱۰۳	اتلاف انرژی و افزایش هزینه	۲	۱۴۷	دسترسی به مصالح بومی
۴	۱۰۱	افزایش مهاجرت	۳	۱۴۳	عرض مناسب معابر جدید
۵	۰	---	۱	۱۵۰	توان بصری رودخانه
۲	۱۱۴	کم رنگ شدن هویت بصری	۵	۱۱۲	احیای نمادهای هویتی
	۴۵۵	مجموع کل اوزان		۶۸۸	مجموع کل اوزان
<p>تشریح راهبرد: بررسی و تحلیل کمی رتبه‌ها و نیز مقایسه مجموع اوزان در هر گروه بیانگر ارجحیت نسبی مقادیر عددی نقاط ضعف و فرصت نسبت به سایر گروه‌ها می‌باشد. بنابراین راهبرد (WO) رویکرد، حداقل - حداکثر (استراتژی: رقابتی) به‌عنوان راهبرد بهینه تعیین می‌گردد.</p>					
<p>راهبرد: حداقل - حداکثر WO (استراتژی: رقابتی)</p>					

نتیجه گیری

امروزه، مساله هویت بطور عام و هویت شهری بطور خاص از مهم‌ترین و پیچیده‌ترین مباحثی هستند؛ که مورد توجه اندیشمندان حوزه‌های مختلف، در مطالعات علوم شهری قرار گرفته‌است. بررسی مقایسه‌ای و تطبیق تعاریف و معانی واژه "هویت" در فرهنگ لغات و منابع مختلف بیانگر این است؛ که هویت فقط یک صفت نبوده، بلکه مفاهیمی به مراتب گسترده و چند وجهی را در بر می‌گیرد. که با معرفی ویژگی‌های معنوی، در کالبد تجلی یافته و به‌عنوان عامل تشخیص و تمایز در فرآیند شناخت و ادراک، پدیده‌ها بروز می‌نماید. همچنین مبحث هویت شهری از جمله مباحث بسیار مهم و تأثیرگذار بر، برنامه‌های شهرسازی معاصر است. هویت شهر تنها تحت تأثیر عناصر فیزیکی و کالبدی نبوده، بلکه عناصر مادی و معنوی زیادی در هویت شهر نقش ایفا کرده، به نحوی که هویت شهر و هویت شهروندان را می‌توان دو عنصر جدایی ناپذیر در پروسه هویت‌سازی شهرها قلمداد نمود. نتایج تحقیق در خصوص هویت شهری، شهر مورد مطالعه (شهر اهواز)، بیانگر این است؛ که هویت و ویژگی‌های هویتی آن خصوصاً آن ویژگی‌هایی که در هویت رقابتی جای می‌گیرند، تا کنون ناشناخته بوده است؛ فضاهای شهری موجود غالباً فاقد هویت و معنی بوده و اغلب تقلیدی ناقص و ناهمگون از الگوهای وارداتی هستند؛ از این رو شهر با وجود داشتن صفات هویتی قوی در ابعاد محیطی، مصنوع و انسانی، به دلیل گسست‌های کالبدی، ناشی از ناشناختگی صفات هویتی شهر و عدم توجه به آن در تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی‌ها، باعث شده تا در عملکرد و کیفیت محیط زیست ضعف نشان دهد. در این راستا جهت شناخت و ارزیابی مولفه‌های هویتی شهر اهواز، ابتدا با بررسی متون و اسناد و شناسایی نمایانگرهای مرتبط با عوامل طبیعی، مصنوع و انسانی ویژگی‌های هویتی آنها استخراج گردید.

یافته‌های تحقیق در خصوص ساخت طبیعی، بیانگر این است، که ویژگی‌ها و ساخت طبیعی شهر اهواز متأثر از عوامل طبیعی با دو مولفه محیطی و اقلیمی تأثیرگذار بر سیما و کالبد شهر می‌باشد. برجسته‌ترین این عناصر رودخانه کارون است؛ اما در کنار رودخانه کارون عناصر محیطی و اقلیمی دیگری نظیر، توپوگرافی، هیدروگرافی، خاک شناسی، حیات گیاهی و جانوری، و... در فرآیند شناخت، تحلیل و بازشناسی ویژگی‌های هویتی مورد توجه هستند. ویژگی‌های هویتی شهر، مربوط به عناصر انسان ساخت (مصنوع) از دیگر مواردی می‌باشند؛ که در این تحقیق مورد بررسی قرار گرفت. این عناصر در قالب دو مولفه کلی شامل، عناصر توده محور و عناصر فضا محور تقسیم بندی شده‌است.

از طرفی ارزیابی نمایانگرهای مورد مطالعه در پنج دسته: زمینه‌ای، کارکردی، ریخت شناسی، فضا و بصری (منظر) بر اساس برداشتی از مدل شناخت کیفیت‌های محیطی در طراحی شهری، کرمونا و تحلیل آنها با استفاده از تکنیک تحلیل کیفی سوات، نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها هر کیفیت مورد ارزیابی و تحلیل قرار گرفت. که پس از فرآیند کمی‌سازی اطلاعات حاصل از مصاحبه، رویکردها و استراتژی‌های متناسب با ویژگی‌های هویتی شهر اهواز شناسایی شد؛ که راهبردهای بهینه در هر دسته جهت استفاده در برنامه‌ها و طرح‌های آینده شهر به شرح زیر گزینش و پیشنهاد گردید.

استراتژی بهینه، متناسب با نمایانگرهای زمینه‌ای، رویکرد: حداکثر - حداکثر (استراتژی: تهاجمی)؛ استراتژی بهینه، متناسب با نمایانگرهای کارکردی، رویکرد: حداقل - حداکثر (استراتژی: رقابتی)؛ استراتژی بهینه، متناسب با نمایانگرهای

ریخت، رویکرد: حداکثر - حداقل (استراتژی: محافظه‌کار)؛ استراتژی بهینه، متناسب با نمایانگرهای فضا، رویکرد: حداکثر - حداکثر (استراتژی: تهاجمی)؛ استراتژی بهینه، متناسب با نمایانگرهای منظر، رویکرد: حداقل - حداکثر (استراتژی: رقابتی)

سیاست‌گذاری‌های پیشنهادی

بر اساس نتایج حاصل از شناخت مولفه‌های هویتی مرتبط با عوامل طبیعی، مصنوع و انسانی شهر اهواز و همچنین راهبردهای تعیین شده (خروجی از تکنیک SWOT) سیاست‌گذاری‌هایی در حوزه‌های برنامه‌ریزی و طراحی شهری، شهر اهواز به شرح ذیل پیشنهاد می‌گردد:

توجه برنامه‌ریزان، طراحان و مدیران اجرایی به مولفه‌های هویتی شهر در جهت ارتقای کیفیت‌های محیطی و حس تعلق به مکان در راستای سیاست‌گذاری در زمینه تعاملات اجتماعی متقابل میان فرد و محیط. سیاست‌گذاری در حوزه‌های رسانه‌های داخلی، سایت‌ها، کانال‌های اینترنتی و حتی مدارس در جهت معرفی مولفه‌های هویت کالبدی، تاریخی و اجتماعی شهر خصوصاً به نسل جوان می‌تواند مفید واقع گردد. سیاست‌گذاری در حوزه ساماندهی بافت‌ها و محلات قدیم و تاریخی با تأکید بر مولفه‌های هویتی شهر، باتوجه‌به اینکه اغلب محل سکونت شهروندان بومی می‌باشد؛ نقش مهمی در هویت‌بخشی به شهر و ارتقای حس تعلق شهروندان خواهد داشت.

سیاست‌گذاری در حوزه (نماد و نشانه) بناها و ساختمان‌های شاخص موجود؛ نظیر مقبره علی بن مهزیار اهوازی (ع) - مسجد عامری اولین و قدیمی‌ترین مسجد اهواز با قدمتی بیش از دو قرن، - «مجموعه بانک ملی» که معروف‌ترین بنای آن به نام «ساختمان سه‌گوش» یا «دانشکده ادبیات» معروف است - ساختمان سیلو: ساختمان سیلو دارای ترکیب حجمی خالص بنا با پرداخت ساده و زیبایی بتنی در کنار تناسبات زیبا نمونه‌ای شاخص از معماری صنعتی دوره مدرن میانی، از جمله بناهایی هستند که در تصویر ذهنی هر بیننده‌ای نسبت به شهر تأثیرگذار است.

سیاست‌گذاری در حوزه بافت‌های مسکونی شرکتی و سازمانی در جهت ارتقای ویژگی هویتی خوانایی (در فرم کالبدی) نظیر؛ نیوسایت، شهرک نفت، شهرک آب و برق، شهرک صنایع فولاد و... سیاست‌گذاری در حوزه ویژگی‌های هویتی طبیعی شهر به‌ویژه رودخانه کارون به‌عنوان شاخص‌ترین عنصر طبیعی تأثیرگذار بر کالبد شهر اهواز.

سیاست‌گذاری در حوزه ویژگی‌های هویتی مربوط به وقایع نظیر؛ دفاع مقدس (جنگ تحمیلی) به‌عنوان شاخص‌ترین واقعه تأثیرگذار بر شهر اهواز در ابعاد کالبدی و اجتماعی.

References

Afshar Sistani, Iraj (2001). *Ancient and historical works of Khuzestan*, Tehran: Rozeneh Publications. (in Persian)

- Afshar Sistani, Iraj. (2006). *Khuzestan and its ancient civilization*, Tehran: Publications of the Ministry of Islamic Culture and Setayesh. (in Persian)
- Ahvaz Municipality (2019). *Ahvaz City Statistics*, Ahvaz: Ahvaz Municipal Publications. (in Persian)
- Alexander, Christopher. (2012). *The nature of order*. Translation: Reza Siros Sabri and Ali Akbari. Tehran: Parham Naqsh. (in Persian)
- Alexander, Christopher. (2016). *Architecture and the secret of immortality, the timeless way of building*. Translation: Mehrdad Qayyomi Bidhandi. Tehran: Beheshti University.
- Ali al-Hesabi, Mehran; Rezazadeh, Raziah; and Salman Moradi. (2015). Applying the narrative research method in the evaluation of the identity of the place, case study: Jed Yad Fouladshahr city. *Two-year journal of the University of Arts*, 51,16-67. (in Persian)
- Amundsen, A. B. (2020) .Articulations of Identity: A methodological essay and a report on Askim and Tidaholm. NoordXXI report no. 19, Available online at: www.noordxxi.nl.
- Arbab, Parsa; Azizi, Mohammad Mahdi; and Zebardast, Esfandiar. (2014) Explaining the key criteria of the formation process of place identity in new urban development, case study, region 22. *Journal of Architecture and Urban Planning, Fine Arts*, 20(4). (in Persian)
- Arse Consulting Engineers (2021). *Ahvaz: Khuzestan Road and Urban Development Department*. (in Persian)
- Barzegar, Mohammad Reza. (2004). Recognition of urban identity. *Proceedings of the National Conference on Urban Planning Issues of Iran, Volume 1, Urban Construction*. Shiraz: Shiraz University. (in Persian)
- Behzadfar, Mustafa. (2016). *The identity of the city, a look at the identity of the city of Tehran*. Tehran: Nashahr Shahr. (in Persian)
- Behzadfar, Mustafa; Barin, Ali. (2008). Organizing the identity of the new city of Hashtgerd. *Shahr Construction Quarterly*, 5(10), 11-24. (in Persian)
- Bentley, E.; Elkek, A.; Morin, P.; McGlynn, S; Smith, J. (2011). *Responsive environments, designers' guidebook*. Translation: Mustafa Behzadfar. Tehran: Iran University of Science and Technology. (in Persian)
- Daneshpour, Seyyed Abdul Hadi. (2000). *Recognizing the concept of identity in the public space of the city*. Doctoral thesis, University of Tehran, Tehran. (in Persian)
- Dehkhoda, Ali Akbar. (2004). *Dictionary*. Tehran: University of Tehran. (in Persian)
- Habib, Farah; Naderi, Majid; and Foruzangohar, Hamideh. (2011). A subordinate question in the discourse of the body of the city and identity. *City Identity*, 2(3), 13-23. (in Persian)
- Habibi, Mohsen. (2000). *Civil society and urban life*. Fine Arts, 7,21-33. (in Persian)
- Harrison, S; and Dourish, P.(1996). Re-Place-ing space:The roles of place and space in collaborative systems. Proc .CSCW 96. ACM Press.
- Hosseini, Kamalaldin. (2011). *Urban identity*. Mashhad Cultural and entertainment organization of Mashhad Municipality. (in Persian)

- Ismail. I. S, Shamsuddin. Sh & Bashri, S.A. (2018). an Evaluation of Residents Perception of Identity Putrajaya New Town. *Jurnal Alam Bina*, Jilid 13, No. 4.
- Jenkins, R. (1381). Translated by Touraj Yarahmadi, *Social Identity*, Shirazeh Publications
- Rose, G. (1995). *Place and Identity: a sense of place*. [book auth.] D Massey and P Jess.
- Jenkins, Richard. (2002). *social Identity*. Translation: Toraj Yarahmadi. Tehran: Shiraz Publishing and Research Institute. (in Persian)
- Kashi, Hossein; Bonyadi, Naser. (2012) . Explanation of place identity-sense of place model and examination of its different elements and dimensions, case example: Shahr Ray pedestrian street. *Journal of Fine Arts*, 18 (3), 43-52. (in Persian)
- Kasravi, Ahmed. (2005). *Five hundred years history of Khuzestan*, Duniyai Kitab Publications, first edition. (in Persian)
- Kavaratzis, M. & Hatch, M.J. (2013) The dynamics of place brands: an identity-based approach to place branding, *Mark Theor*, 13(4):69–86.
- Khalil Abad kalantari, Hossein; Pourahmad, Ahmad. (1384). *Urban renovation planning techniques and experiences*. Tehran: Academic Jihad Publications.
- Khatibi, Mohammadreza. (2012). The mutual influence of behavioral patterns in revitalizing the identity of the city environment, a case study: Yemet Sanandaj entrance. *City Identity* 7(13), 63-73. (in Persian)
- Lynch, Kevin. (2010). *The face of the city*. (Manochehr Mazini, translator). Tehran: University of Tehran. (in Persian)
- Madanipour, Ali. (2000). *Urban space design: an attitude on social and spatial process*. (Translator: Farhad Mortezaei). Tehran: Urban Planning and Processing Company. (in Persian)
- Mahboubi Ardakani, Hossein. (1999). *The history of new civilization institutions in Iran*. Tehran: Tehran University Press. (in Persian)
- Mir Moqtadai, Mahta. (2005). Criteria for recognizing and evaluating the physical identity of cities. *Fine Arts Journal*, 19, 29-38. (in Persian)
- Moin, Mohammad (2009). *Moin Persian Dictionary (one volume)*. Tehran: Farhang Nama Publications in collaboration with Arad Kitab Publications. (in Persian)
- Mojtahedzadeh, Ruhollah; Namavar, Zahra. (2011). *In search of urban identity of Ahvaz*. Tehran: Road, Housing and Urban Development Research Center. (in Persian)
- Naghizadeh, Mohammad. (2012). *City identity (basics, components and effects)*. Tehran: Academic Jihad. (in Persian)
- Nasr, Tahera; Majdi, Hamid. (2012). A look at the category of identity in urban planning. *Armanshahr Architecture and Urbanism Journal*, 11, 269-277.
- Norberg-Schulz, C.(1981). *Genuis Loci*. Rizzoli, New York.
- Oxford. (2015). *Oxford advanced learner's dictionary*.New York: Oxford University Press.
- Proshansky, H. M.(1978). the City and Self-Identity, *Environment and Behavior*.10(2),147-69.

- Rapaport, A. (1977). *Human Aspect of Urban Form*. Oxford: Pergamon Press.
- Rappaport, Amos. (2012). *Culture, architecture and design*. Translation: Maria Barzegar and Majid Yousef Nia Pasha. Surrey: Shelfin Publications. (in Persian)
- Relph, E. (1976) "Place and Placelessness, Pion Limited", London.
- Safaipour, Massoud; Rouzbeh, Habiba (2012). Identity and sustainable development of a neighborhood in the city of Shiraz, a case study: neighborhood - Fakhrabad. *Quarterly Journal of Geography and Development*, 31, 107-120. (in Persian)
- Safardust, Ahmad. (2005). *His research is on identifying the body identity of the city of Rasht*. Construction and Urban Development Organization. (in Persian)
- Safranejad, Mahsa. (2015). Identifying the effective components on promoting the city's identity and increasing citizens' sense of belonging in the design of cultural administrative buildings, case study: Rasht city. *Iranian Cultural Research Quarterly*, 12 (4) 1-32. (in Persian)
- Salvesen, D. (2002), The Making of Place, Research On Place & Space Website, 20 Feb. 2003; 12 Mar 2003, <<http://www.matr.net/print-4108.html>>.
- Simon, Bell. (2007). *Visual design elements in landscape*. Translation: Mohammad Reza Masnavi. Tehran: University of Tehran. (in Persian)
- Soini, Katriina; Hanne Vaarala and Eija Pouta. (2012). Residents' Sense of Place and Landscape Perceptions at the Rural. *Urban Interface, Landscape and Urban Planning*, 104, 124-134.
- Ujang, Norsidah. (2012). Place Attachment and Continuity of Urban Place Identity. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 49, 156-167.
- Waresi, Hamidreza; Amel Bafandeh, Muhammad; Mohammad Mohammadzadeh (2005). Investigating and analyzing the components of urban identity and its relationship with the degree of spatial belonging of residents of new cities (Case: Golbahar city). *Journal of Urban Planning and Research*, 1(2), 17-36. (in Persian)
- Zainli Quotbabadi, Amine (2014). Identifying the role of natural components in creating urban identity, case example: Shahr Babak. *Manzar Shahr Studies*, 2(4). (in Persian)